

Nr 14.*Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring av 11 kap. 32 § vattenlagen.*

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagen väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 117, i första kammaren av herr *Nilsson, Bror*.

I motionen hemställes, "att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Konungen anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av 11 kap. 32 § vattenlagen, att ansökningshandlingar i vattenmål må lättare än hittills göras tillgängliga för vederbörande sakägare".

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionerna har, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, yttrande inhämtats från vattenrättsdomarna i Mellanbygdens och Norrbygdens vattendomstolar, länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län samt vattenfallsstyrelsen. På begäran av utskottet har därjämte yttrande afgivits av Svenska vattenkraftföreningen.

Gällande bestämmelser. I 11 kap. 32 § vattenlagen stadgas bl. a. att i ansökningsmål vid vattendomstol ett exemplar av ansökningshandlingarna skall för dem, som önskar ta del därav, finnas tillgängligt å viss för parterna välbelägen plats hos tjänsteman, kommunal befattningshavare eller pålitlig enskild person eller, där ansökningsmålet angår företag, som berör två eller flera län eller eljest ett vidsträckt område, å flera dylika ställen. Efter omständigheterna i varje särskilt fall kan sålunda en eller flera aktförvarare utses.

Remissyttrandena. Remissinstanserna ställer sig tämligen tveksamma till behovet av den ifrågasatta utredningen. Flera av dem framhåller dels de stora kostnader, som ett genomförande av motionärens önskemål skulle medföra, dels möjligheten för sakägarna att anlita ombud samt att erhålla ersättning av sökanden för sina utgifter.

Vattenrättsdomaren i Mellanbygdens vattendomstol uttalar, att de förbättringar, som rimligen kan krävas, i regel torde vara möjliga att genomföra inom ramen för nuvarande bestämmelser. I första hand kunde man tänka sig en ökning av antalet aktförvarare. De av motionären skisserade förslagen torde dock svårigen kunna genomföras med vattendomstolens nuva-

rande personaltillgång. Den väckta frågan vore emellertid icke utan betydelse för åstadkommande av bästa möjliga processordning. En noggrann undersökning borde därför göras av alla utvägar att ernå ett sådant resultat. Anledning syntes därför saknas att motsätta sig den föreslagna utredningen.

Vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol uppger, att vid denna domstol i stora mål stundom — förutom de ordinarie aktförvararna, hos vilka ett exemplar av samtliga handlingar i målet hålles tillgängligt — utsetts jämväl extra aktförvarare, hos vilka antingen allenast vattendomstolens kungörelser, protokoll och beslut eller också endast beslut tillhandahålles. Det hade visat sig lämpligast att till aktförvarare utse personer, som själva vore sakägare eller som representerade sakägarna. Att tillhandahålla handlingarna å landsfiskalskontor eller kommunalkontor vore av olika skäl i allmänhet mindre lämpligt. Enligt vattenrättsdomarens mening kunde det vara lämpligt att lagtexten anpassades efter vattendomstolens nyss angivna praxis i fråga om extra aktförvarare samt att tjänsteman eller kommunal befattningshavare först i andra hand av lagen anvisades som lämplig aktförvarare. I övrigt syntes motionen icke böra föranleda någon åtgärd.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför: "Ehuru länsstyrelsen icke har sig bekant, att missnöje med nuvarande ordning angående tillhandahållande av ansökningshandlingar i vattenmål anmäls här i länet, vitsordar länsstyrelsen, att de av motionären framställda erinringarna mot gällande bestämmelser i förevarande ämne äro berättigade.

Det synes länsstyrelsen önskvärt, att med den åt vattenrättsdomaren i 11 kap. 29 § vattenlagen inrymda rätten att begära ytterligare exemplar av ansökningshandlingarna förbindes en befogenhet att direkt till part för viss tid utlämna ett exemplar av ansökningshandlingarna, då part gör ansökan därom och förbinder sig att hålla handlingarna tillgängliga jämväl för sina medparter i den ort, där parten har sitt hemvist."

Länsstyrelsen i Västerbottens län förklarar, att den icke försport något missnöje med vattendomstolarnas tillvägagångssätt i fråga om aktförvarare eller något önskemål om flera sådana. Förnuftigt tillämpade syntes sålunda de nuvarande bestämmelserna i 11 kap. 32 § vattenlagen tillräckliga. Skulle i vattenmål av större omfattning flera aktförvarare anses erforderliga än som nu brukade utses, ville det synas som om ett påpekande härom till vattendomstolarna borde vara till fyllest.

Vattenfallsstyrelsen uttalar att tillräckliga skäl till lagändring i av motionären åsyftad riktning icke förefinnes. Spörsmålet borde bedömas med utgångspunkt från en jämförelse mellan å ena sidan kostnaderna för sökandena i vattenmål, om den ifrågasatta lagändringen komme till stånd, och å andra sidan den fördel ur rättssäkerhetssynpunkt, som skulle vinnas för sakägarna. Kostnaderna skulle variera avsevärt från mål till mål. Som exempel kunde dock nämnas, att om styrelsen i målet om Storumans regle-

ring, vilket kunde anses representativt för de större regleringsmålen, skulle ha framställt så många exemplar av ansökningshandlingarna, att varje sakägare kunnat erhålla ett exemplar, en utgift skulle ha förorsakats styrelsen, som överslagsvis kunde beräknas till storleksordningen 240 000—250 000 kronor. Någon praktisk möjlighet föreläge icke att hålla nere kostnaderna på en rimlig nivå genom att tillhandahålla varje sakägare endast sådant material, som vore av intresse för just honom. Styrelsen brukade emellertid tillställa av sakägare utsedda ombud det material, som ombuden begärde.

Svenska vattenkraftföreningen föreslår, att motionen icke måtte föranleda annan åtgärd än möjligen en hänvändelse till vattendomstolarna med anhängan att dessa i något större utsträckning än för närvarande sker måtte utse ett flertal aktförvarare. Föreningen framhåller de praktiska svårigheterna att utan ytterligare personal vid vattendomstolarna tillgodose motionärens önskemål. Därjämte påpekas att sakägarna har rätt att få ersättning för sina kostnader å målet, däri inbegripet resor till aktförvarare eller utgifter för tekniskt och juridiskt biträde.

Utskottet. Det av motionären behandlade spörsmålet om möjligheten för enskild sakägare i ansökningsmål vid vattendomstol att med minsta möjliga omgång erhålla del av ansökningshandlingarna, åtminstone i de delar som berör vederbörande sakägare, är otvivelaktigt av icke ringa betydelse. Säkerligen kan det sålunda med nuvarande bestämmelser för avlägset boende sakägare bli lång resa till närmaste aktförvarare. Eftersom den enskilde sakägaren ofta ej torde ha möjlighet att tillgodogöra sig den många gånger både vidlyftiga och svårtillgängliga tekniska utredningen i de större vattenmålen, blir det emellertid i stor utsträckning nödvändigt för sakägarna att anlita sakkunniga ombud. För kostnaden härför har de rätt till ersättning. Även resor till aktförvarare har de möjlighet att få ersatta. Då härtill kommer att vattendomstolen i fall av behov kan utse ett flertal aktförvarare, torde redan med nu gällande bestämmelser olägenheterna för sakägarna icke kunna anses alltför betydande. Detta utesluter givetvis dock ej att en lagändring i det av motionären angivna syftet i och för sig kunde vara önskvärd.

Av remissyttrandena framgår emellertid att en högst betydande kostnadsökning skulle uppkomma, om motionärens önskemål skulle tillgodoses — vare sig kostnadsökningen skulle belasta sökandena eller det allmänna. De nuvarande olägenheterna synes knappast vara så stora att de motiverar en kostnadsökning av sådan storlek som tydligen skulle uppkomma. Därtill kommer att en avsevärd eftersläpning i arbetet förefinnes vid vattendomstolarna. Denna eftersläpning har aktualiserat frågan om ökning av personalresurserna vid dessa domstolar. Eftersom ett genomförande av motionärens förslag under alla förhållanden måste medföra en ökning av vatten-

domstolarnas arbetsbörda med därav föranlett behov av ytterligare arbetskraft, synes det i varje fall f.n. ej välbetänkt med någon lagändring i förevarande avseende. Att nu igångsätta den av motionären föreslagna utredningen är därför enligt utskottets mening ej motiverat.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 117, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1954.

På tredje lagutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Grym, Ivar Nilzon, Axel Jansson, Ebbe Ohlsson*, Herbert Hermansson, Boo* och William Ohlsson;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Johansson i Torp, Nyberg, Andersson i Ryggestad, Carlsson i Stockholm, Persson i Tandö, Jansson i Benestad och Östlund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.